

вдома панували затишок, любов і тепло. У вчителя завжди присутня влада над дитиною, але важливо вміти ставити кордони і мудро користуватися нею, залишаючи її у шкільних стінах. Вдома потрібно уникати таких розмов які розкривають усі деталі педагогічної професії, де присутня характеристика окремих учнів та педагогів. Це впливає на поведінку дітей, та на їхнє ставлення до ровесників. Такими вчинками можна легко втратити контроль над дитиною, навіть будучи дуже мудрим і досвідченим вчителем. Завжди необхідно відводити час для виховання. У педагога зазвичай є своя бібліотека, тому дитина може взяти ту книгу, яку захоче, але з початком навчання потрібно створити окреме місце, де ваш вихованець буде колекціонувати книги, цим створюватиметься у нього власний світогляд, повага до книги, любов до читання. Потрібно навчити дитину цінувати працю педагогів, для якої прикладається чимало зусиль, адже це турбота про долю інших людей. Щоб навчити когось краплинку, вчитель повинен знати ціле море. Ставитися до проблем виховання дітей треба дуже серйозно, бо навчаючи свого сина, ви навчаєте і синів свого сина.

Отже, «вихованець – дзеркало вихователя» [4, с. 149]. Тільки характером можна сформулювати характер, тільки особистість може вплинути на розвиток іншої особистості. Потрібно вміти залишити частинку себе у своїх вихованцях, адже ставлення школярів до знань, отриманих у школі, залежить від того, як вони сприймають вчителя – носія цих знань. Завжди пам'ятати, що ефективність виховання перевіряється найкраще на практиці. Педагогіка як наука про виховання і навчання має стати необхідною не лише для вчителів, а й для батьків, адже кожен свідомий громадянин повинен виховати гідно своїх дітей.

Список використаних джерел

1. Сухомлинский В. А. О воспитании. Москва : Издательство политической литературы, 1982. 269 с.
2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 3. 649 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 5. 637 с.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. Київ : Радянська школа, 1988. 304 с.

Святослав СИВОЛОГА

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА Я. А. КОМЕНСЬКОГО ЩОДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ

Удосконалення системи освіти в Україні призводить до необхідності подальшого поглибленого вивчення та запровадження на практиці педагогічної спадщини провідних педагогів. У вищих педагогічних навчальних закладах домінантою навчально-виховного процесу стає підготовка вчителя, який усвідомлює свою професійну відповідальність, є людиною культури, що не лише інформує, а й активно впливає на духовно-освітній розвиток тих, кого він навчає та виховує.

У плеяді видатних педагогів минулого одне з чільних місць належить Я. А. Коменському, творча спадщина якого багато століть приваблює увагу дослідників. Він зазначав, що вчитель повинен мати глибокі і ґрунтовні знання, бути взірцем доброчесності, любити свою справу, а до учнів ставитись по-батьківському. На думку видатного педагога, саме від учителя, його освіти, знань і вмінь залежать усі успіхи в роботі школи, у навчанні та вихованні учнів. Я. А. Коменський у свої фундаментальній роботі «Велика дидактика» відпрацював основні вимоги до вчителя.

Він зазначав що, вчитель має виховувати в учнях поміркованість, мужність, справедливість. Якщо робота школи є незадовільною, то провина в цьому лежить на тих учителях, які не зуміли привернути до себе учнів такими рисами, як доброзичливість, уважність. Професійна діяльність сучасного вчителя вимагає низки різноманітних здібностей, серед яких важливе значення має творча активність і новаторство. Сучасна освіта має змінити наявну освітню практику й наблизити її до громадських потреб.

Особливе місце в педагогічній системі Я. А. Коменського займає вчення про роль вчителя у вихованні особистості. Уся робота школи, її успіхи та невдачі залежать від учителя. Він формує з дитини майбутню людину і мусить бути добрим, уважним й одночасно суворим і вимогливим. «Ти не можеш діяти як учитель, якщо ти не ставитимешся як батько» [1, с. 576]. Учитель не має відштовхувати від себе дітей надмірною суворістю, а привертати їх по-батьківськи. Коли він з любов'ю поводитиметься з учнями, то легше завоює їх серця, і дітям приємніше буде перебувати в школі. Потрібно вміти збуджувати увагу, завдяки чому учні краще сприймають навчальний матеріал.

Ефективна професійна підготовка майбутнього вчителя неможлива без самоосвіти, самовиховання та саморозвитку. Навчання і самонавчання студента потребує не лише знання ним форм і методів аудиторної роботи та роботи з книгою, іншими сучасними джерелами інформації, але й застосування деяких вольових зусиль, розвитку певних особистісних якостей. Успішність педагогічної діяльності багато в чому залежить від уміння і здатності педагога мобілізувати свої зусилля на систематичну розумову працю, раціонально будувати свою діяльність, переборювати труднощі під час самостійної підготовки до занять, знімати емоції та психічні перевантаження, керувати своїм емоційним станом. Ці якості не даються від народження чи у вигляді додатку до диплома про вищу педагогічну освіту, а є результатом довготривалої роботи над собою.

Отже, Я. А. Коменський закликав учителів розвивати пізнавальні здібності учнів, особливо турбуватися про вироблення в них прагнення до самостійної активної роботи з набуття знань і застосування їх у житті.

Успішне виховання і навчання визначається насамперед усебічністю освіти вчителя, його широкою ерудицією і високим авторитетом. Учителі – це люди, які добре знають свою справу і вміють використовувати всі свої знання на практиці.

Велике значення для професійного зростання вчителя має оволодіння передовим педагогічним досвідом, пошуковою дослідницькою роботою. У результаті ознайомлення з досвідом кращих педагогів, з аналізу їхньої діяльності вчитель краще осмислює закономірності навчально-виховного процесу, вчиться педагогічно правильно сприймати кожен учинок дитини, знаходити причини конфліктів і шукати способи їх розв'язання.

До вчителя Я. А. Коменський висував надзвичайно високі вимоги. Учителі, на його думку, мають готуватися в спеціальних навчальних закладах, де вони набувають загальноосвітньої, спеціальної підготовки й високої моралі.

Учителі мусять бути прикладом в усьому для своїх вихованців. Той, хто присвятив себе вихованню юнацтва, повинен уміти переносити труднощі й систематично виховувати любов до своєї професії, бути вчителем і залишатися ним не заради грошей. Учитель мусить уміти організовувати спостереження предмета учнями, пояснювати так матеріал, щоб постійно збуджувати силу розуму учня, виховувати віру в сили, можливості і здібності школяра: «Гарний учитель не минає жодного сприятливого випадку, щоб навчити чогось корисного учнів» [2, с. 650].

Усі педагоги, на думку Я. А. Коменського, мають докладати зусиль до того, щоб бути для своїх вихованців не тільки наставниками, але й друзями, ставлячись до них по-батьківськи, з серйозними, пристрасними побажаннями їм успіхів. Кожен педагог мусить постійно тримати в полі зору мету й завдання виховання учнів свого класу, чітко уявляти, яких учнів він має виховати, і все робити для цього. І лише тоді він виправдає

своє покликання, коли кожного учня доведе до цієї благородної мети бути високоосвіченою, морально вихованою людиною, в іншому разі він заслужить неславу.

Таким чином, вивчаючи педагогічну спадщину А. Я. Коменського щодо професійної підготовки та формування особистості майбутнього вчителя ми доходимо висновку, що в умовах сьогодення, учитель повинен мати фундаментальну теоретичну підготовку а також високі загальнолюдські якості для реалізації завдання по формуванню гармонійно розвиненого, високоінтелектуального громадянина України.

Список використаних джерел

1. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения : в 2 т. Москва : Педагогика, 1982. Т. 1. 1982. 102 с.; Т. 2. 1982. 576 с.
2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения / под ред. и с примеч. А. А. Красновского. Москва : Учпедгиз, 1955. 650 с.

Дарія СИДОРЕНКО

ТВОРЧИЙ ТА НАУКОВИЙ ВНЕСОК В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В ПЕДАГОГІЧНУ СПАДЩИНУ

Видатний педагог Василь Олександрович Сухомлинський, зробив значний внесок у теорію і практику вітчизняної педагогіки, постійно зосереджуючи увагу на дитячих відчуттях. „ Дитинство дуже тендітне – нам, педагогам, треба завжди пам'ятати про це. Буває – з погляду старших – дитині ніби ніхто не зробив зла, а насправді випадково вимовлене слово або, навпаки, мовчання, як гострий ніж”, – стверджував В. Сухомлинський. Важливість емоцій у вихованні і навчанні дитини педагог зазначав неодноразово. Це основа всього, запорука успіху в нелегкій праці вчителя і батьків. В. Сухомлинський присвятив все своє життя дітям, формуванню їх як гармонійно розвинених особистостей. Педагог – це важлива місія, яку не кожен зможе виконати. Василь Сухомлинський пам'ятав про це все своє життя , тому і став учителем та знавцем своєї справи. Він вважав, що вихователь має володіти високими професійними якостями, а також ґрунтовними знаннями. Починаючи свою педагогічну кар'єру, особливу увагу приділяв школі як осередку культури. Педагогічну спадщину В. Сухомлинського охоплює ідея проектування людини. Важливим напрямом усебічного розвитку особистості є розумове виховання, яке передбачає систематичне, послідовне, динамічне засвоєння знань, спонукання особистості до самоосвіти впродовж життя.

В. Сухомлинський є автором цілого ряду педагогічних праць: "Пависька середня школа", "Серце віддаю дітям", "Сто порад учителям", "Народження громадянина", "Батьківська педагогіка" та ін. Всього написав 41 монографію, понад 600 наукових статей, які і сьогодні є основою у практичній діяльності педагогів нової української школи. Ідею перетворення освіти у важливу життєву цінність В. Сухомлинський тісно пов'язує з відсутністю чи наявністю в дітей інтересу до навчання. Він ставить вимогу, щоб учіння для школярів було радісною працею. Все життя приділив вивченню та формуванню певних цінностей, які формують здорову та гармонійну особистість, що не звертає уваги на складнощі життя та вміло проходить повз них, а головне залишається людиною .

Вивчаючи педагогічну спадщину В. Сухомлинського , ми дійшли висновку, що є декілька основних складових моделювання особистості. Формування моральних переконань і вчинків. Автор стверджував, що моральний розвиток є тією сферою, де панує безмежна і справжня рівність, де кожен, навіть найважчий учень, може досягти вершини, бути великим і неповторним. Основою морального виховання – є ідеал Батьківщини. Моральне виховання людини неможливе без засвоєння відповідних знань: